

Museovirasto
Rakennushistorian osasto
Restaurointiyksikkö
27.11.2003

Kertomus matkasta Marttilan kirkolle 26.11.03

Seurakunnalla on tarkoituksena uusia kirkon sähköistys ja kirkkosalin penkit sekä maalata kirkon tilat uudestaan vuonna 2004. Kohteessa suoritettussa tarkastuksessa olivat paikalla seurakunnan talouspäällikkö Ella Palander, maalaustöiden suunnittelija Aslak Sarre ja allekirjoittanut.

Palander ja Sarre esittelivät korjaushankkeen yksityiskohtia. Vanhan leveän holvilaudoituksen päälle vuonna 1922 arkkitehti Ilmari Launiksen korjauksessa asennettu kapea helmiponttipanelointi on kuivumisen takia haristunut ja maalauskerrokset tulisi poistaa ennen uudelleenmaalausta. Seurakunnassa on herännyt ajatus ottaa esiin vanha leveä laudoitus (1765) tai korvata helmiponttipanelointi uudella vastaavalla. Vanhaa laudoitusta oli otettu esiin urkugarvelta, laudoituksen pinnassa on taitettu valkoinen liimamaali. Vanhan laudoituksen kunnostuskelpoisuus selviää silloin, kun helmiponttipaneelaus puretaan. Päätös vanhan leveän holvilaudoituksen kunnostamisesta tai uuden helmiponttipanelin asentamisesta voidaan tehdä vasta purkuvaiheen jälkeen.

Kirkkosalin maalaus- ja väritysvaiheista saatavaa tietoa tarvitaan tulevan värityssuunnitelman pohjaksi. Kirkon hienon saarnastuolin alkuperäinen väritys on otettu esiin jo vuonna 1980. Lisätietoja tarvitaan mm. penkkikortteleita rajaavien rintamusten, urkugarven kaiteen, alttarilaitteen ja -kaiteen osalta. Kuoriseinälle (v. 1861 ?) maalatun verhoaiheen mahdollisen säilymisen selvittämistä on vielä jatkettava. Verhomaalauksen löytyminen lisäisi merkittävällä tavalla kirkkointeriöön historiallista ilmettä. Sidehirsiin maalatut raamatunlauseet voidaan kuoria esille nykyisen maalipinnan alta. Tekstit ja sidehirsien päissä olevat koristeet kuuluvat samaan maalausvaiheeseen (1922).

Kirkon uusittava sähköpääkeskus on tarkoitus siirtää ahtaasta sakaristosta kirkon pääsisäänkäynnin / tapulin läpikulkuhuoneeseen olevaan kaapistoon. Kirkon sähkövalaistus ja osa valaisimista on peräisin vuodelta 1941. Kirkkosalin valaistuksen uusiminen on vaativa suunnittelutehtävä.

Kirkkosalin penkkien istuin- ja selkäosan laudat ovat peräisin vuoden 1922 korjauksesta, penkkikortteleita rajaavat rintamukset ja penkkien päädyn suorakaiteen muotoinen osa päätylauta ovat vanhempia. Penkkikortteleita rajaavat rintamukset tulee säilyttää, penkkien päädyn vanhan osan käyttämistä uudessa penkissä tulee tutkia. Nykyisen penkin istuinosa on liian kapea ja selkänoja pystysuora. Penkkien välinen etäisyys on riittävä. Uudesta penkistä on valmistettava malli hyväksymisen pohjaksi.

Kirkkosalin seiniä peittää leveä pontattu pysty-laudoitus vuodelta 1861. Laudoituksen pinnassa on useita kovettuneita öljy-alkydi maalauskerroksia, jotka irtoavat varsinkin lautojen umpeen kitatuista saumoista. Puutavaran kutistumiskuivumisesta johtuen lautojen raot ovat useamman millin levyisiä.

Seinäpinnat vaatisivat perusteellista maalien ja kittauksen poistoa , jotta tehtävästä maalaustyöstä tulisi kestävä. Myös kirkon lämmitystapa, jossa viikkolämpö lasketaan alemmalle tasolle, puoltaa perusteellisten pohjatöiden tekemistä.

Muita huomioita kirkon korjaussuunnitteluun liittyen:

Kuoripäädyn ja etenkin alttarilaitteen pylväiden juuresta puhalsi kylmä viima sisään vaikka ulkona oli vain muutama aste pakkasta ! Museovirasto ehdottaakin, että seurakunta tilaisi lämpökuvauksen pahojen lämpövuotojen kartoittamiseksi, jotta korjaukset ja tiivistäminen lämpövuotoja vastaan voidaan tehdä ennen maalaustöitä. Paras aika tehdä lämpökuvauus on nyt talviaikana. Ilmavuodot aiheuttavat myös sisäilman tarpeetonta kuivumista. Kirkossa olikin nähtävissä puuosien halkeilua ja maalipintojen lohkeilua johtuen liiallisesta kuivumisesta. Tällaisissa olosuhteissa ei esim. kirkon arvokkaita keskiaikaisia veistoksia voida turvallisesti säilyttää. Mm. myöhäiskeskiaikaisen krusifiksin lannevaatteesta oli irronnut väriä.

Kirkon kookkaan alttaritaulun pinta on pölyyntynyt ja nokeentunut kynttilöiden polttamisesta. Taulun ripustus tulee uusien korjauksen yhteydessä sellaiseksi, että se saadaan tarvittaessa nopeasti nostettua pois paikoiltaan. Taulun puhdistus tulee antaa kokeneen konservaattorin tehtäväksi.

Kirkon lattian alaisen ryömintätilan vuosittaisen (edellinen tarkastus tehty 5-6 vuotta sitten?) tarkastamisen helpottamiseksi kirkkosalin lattiaan tulisi korjauksen yhteydessä rakentaa muutama tiivis ja lämpöeristetty lattialuukku sopiviin paikkoihin. Samalla tavoin kirkon ullakon vuosittaisesta tarkastuskäynnistä kannattaa laatia tarkastuspöytäkirja.

Museovirasto suosittelee, että seurakunta tutustuu julkaisuun nimeltä:

KIRKKOJEN HOITO JA RESTAUROINTI,

Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 23. ISBN 951-616-088-3.

Marttilan kirkon korjaussuunnitelmat tulee hyväksyttää Museovirastolla ennen toimenpiteisiin ryhtymistä.

Tiedoksi: Kirkkohallitus, tarkastaja Eero Raatikainen
Maalaustöiden suunnittelija Aslak Sarre

Konservaattori Pentti Pietarila